

Kantova filozofija općenito teleološka, on prisutnu tenziju vidi kao nužnu za napredak društva k prevladavanju postojećeg stanja. Put k prosvijećenosti vodi u stanje međunarodnog prava, stoga, kako ukazuje autor, u *Metafizici morala* treba razlikovati Kantovo viđenje realnosti u vidu doktrine prava naroda i ideala stvaranja međunarodnopravno uređenog poretka, koje isključuje svaku mogućnost rata. U poglavljima 5 i 6 autor predstavlja svojevrstu sintezu dvaju prividno oprečnih Kantovih stavova “Doktrine prava” i *Vječnog mira*. Autor ih u duhu *Ideje opće povijesti* vidi komplementarnima, analizirajući Kantovo opravdanje rata u kontekstu tadašnjeg poimanja međunarodnog prava. Stoga ograničen rat koji se vodi protiv tzv. nepravednog neprijatelja (*potentia tremenda*) treba sagledati kao još jedan stupanj napretka u prevladavanju postojećeg stanja i stvaranju svjetskog poretka republika.

Zanimljivost ove studije svakako je autorova rasprava (u posljednjim poglavljima knjige) sa zagovarateljima teorije “pravednog rata” (koja se vodi pod istim krovom teorijske tradicije “demokratskog mira”) o primjerima primjene “pravednog rata” u posthladnoratovskom razdoblju (intervencije u Jugoslaviji, Afganistanu i Iraku), koja izdiže knjigu iznad razine pukog teorijskog razmatranja. Tumačenje Kantova pogleda na teoriju “pravednog rata” kao sinteza koja se izvodi iz analize dvaju Kantovih djela, *Vječnog mira* i *Metafizike morala*, u konačnici je autorova poruka suvremenim teoretičarima međunarodnih odnosa da u današnjem prirodnom stanju odnosa koji nas okružuju ne treba biti “vrli tješitelj”.

Petar Popović
Univerzitet Donja Gorica

Prikaz

Vedran Džihić i Thomas Schmidinger
Looming Shadows: Migration and Integration at the Time of Upheaval – European and American Perspectives

The Johns Hopkins University, Washington, 2011, 328 str.

Looming Shadows vrlo je vrijedan doprinos grupe autora o migracijama i integraciji migranata u Europskoj uniji (EU) i Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) za vrijeme aktualne globalne ekonomske i financijske krize. U tom se kontekstu čitatelji kroz šesnaest poglavlja detaljnije mogu upoznati s faktorima koji uzrokuju migracije te utječu na njihove tokove i masovnost. U tekstovima se saznaje koje su grupe migranata posebno ugrožene, kako migracijski tokovi u EU i SAD-u utječu na kvote za useljenike, koji je profil migranata danas tražen na tržištu rada, ali i kako u kontekstu migracija funkcioniraju integracijske mjere, politike i prakse za migrante islamske vjeroispovijesti s obiju strana Atlantika.

Naime, tržište rada zemalja koje privlače velik broj migranata suočava se u vrijeme smanjena stope ekonomskog rasta i BDP-a s gotovo identičnim izazovima. U tom smislu autori napominju kako globalna ekonomska i financijska kriza od 2008. godine, u kontekstu neoliberalne logike, utječe na preraspodjelu ekonomskog bogatstva u EU i SAD-u, što osjetno utječe

na percepciju i integraciju migranata. Međutim, na njihovu percepciju i integraciju ne utječe samo recesija, nego i njihova vjeroispovijest. Uspješna integracija migranata, pripadnika etničkih manjina u multikulturalnim društvima EU i SAD-a uvelike ovisi o prihvaćanju njihove religije, kulture i običaja u društvu zemlje u koju su se uselili. Ukoliko je otpor prema migrantima veći, volja da se prevladaju barijere često je manja, a nerazumijevanje i strah od različitosti lako se mogu instrumentalizirati u političke svrhe.

Urednici knjige Vedran Džihić i Thomas Schmidinger bečki su politolozi, doktori znanosti sa stažom predavača na Institutu za političke znanosti Bečkog sveučilišta koji se u svojim znanstvenim radovima i predavanjima sustavno bave tematikom obrađenom u referentnoj publikaciji. Knjigom grupa autora čitateljima ukazuje na to da je fenomen migracija vrlo kompleksan te da ga, upravo zbog kompleksnosti, nije nimalo lako u potpunosti razmotriti ili definirati. Elizabeth Collett u svom se prilogu detaljno osvrće na efekte ekonomske krize na integracijske mjere, politike i prakse u EU. Bernhard Perchinig prikazuje imigracijske i integracijske politike EU na primjeru legalne i ilegalne migracije. Angela Huemer piše o potencijalnim tražiteljima azila u EU koji brodovima iz Afrike pokušavaju doći do obećane zemlje. Mnogi na tom putu izgube život, a ne zna im se broj. Jednako tako Mary Kreutzer na primjeru ilegalnih migracija iz Afrike u EU piše o trgovanju ljudima i prostituciji. Vedran Džihić ukazuje na to kako strah od migranata dominira u migracijsko-integracijskom diskursu te ističe da su migranti prije svega ljudi koji kroz migracijske procese nose teret vlastite sudbine. Džihić ujedno

ukazuje kako useljavanje migranata u EU treba afirmirati kao nužnost s obzirom na demografsku sliku Europe koju karakterizira starenje stanovništva.

U svojoj analizi Thomas Schmidinger vrlo detaljno piše o islamu i muslimanima kroz povijesnu i kulturološku prizmu migracije i integracije u EU, s posebnim osvrtom na muslimanske organizacije u Europi. Philip Lewis analizira situaciju islama i muslimana u Velikoj Britaniji u kontekstu njihova prihvaćanja i integracije u društvu, posebno se referirajući na njihovo porijeklo, pripadnost određenoj etničkoj skupini, stupanj obrazovanja i participaciju na tržištu rada. Sina Arnold istu temu obrađuje na primjeru Njemačke i povlači paralele sa SAD-om na primjeru nacionalnog identiteta te prihvaćanja vjerskog i kulturološkog pluralizma. Timothy Kaldas u svojoj se analizi bavi pitanjem migranata iz Alžira u Francuskoj te njihovom integracijom. Kristine Sinclair osvrće se na crtane filmove o proroku Muhamedu u integracijskom kontekstu islama i muslimana u Danskoj. Alicia Allgäuer i Meropi Tzanetakis pridonele su razumijevanju problematike progovarajući u svojim radovima o različitim aspektima integracije islama i muslimana u Austriji i Španjolskoj, ali i o azilantima u deportacijskim pritvorima. Sonja Aziz i Aleksander Prvulovic već se u naslovu svog priloga pitaju shvaća li se islam kao kontinuirani izvor problema i prijetnji u Austriji. U svojoj se analizi referiraju na taj fenomen, elaborirajući koliko ga političke stranke instrumentaliziraju u svojim kampanjama, te se osvrću na javnu debatu o toj temi.

Katherine Fennelly analizira pitanje političke polarizacije u Sjedinjenim Američkim Državama, posebice u odnosu na islam

i muslimane. Cawo Mohamed Abdi istražuje fenomen *the war on terror* i njegov utjecaj na percepciju muslimana pripadnika mlade generacije u SAD-u. Abdi zaključuje kako je “rat protiv terorizma” pridonio rastućem antagonizmu prema migrantima muslimanskog porijekla, koji opet tendira tome da ih privuče političkom islamu. Završno, Jonathan Laurence analizira transatlantsku perspektivu sjevera Afrike nakon Arapskog proljeća u razdoblju, kako ga autor naziva, “arapske jeseni”.

Grupa autora ovom publikacijom ukazuje kako je migracija-integracija-islam jedna od najkritičnijih tema današnjice. Različitim teoretskim i metodološkim pristupima autori ističu kako je za razumijevanje cjelokupnog fenomena protuislamskog sentimenta u okviru migracijskih procesa s obje strane Atlantika ključan interdisciplinarni pristup, jer se njime može adekvatno predstaviti kompleksnost tematike. Važan je znanstveni doprinos ovog

djela i u tome što autori naglašavaju kako je u u okviru integracije društvena participacija migranata, koja implicira njihovu socijalnu vertikalnu mobilnost u društvima EU i SAD-a, važna te da ovisi i o budućim strateškim promišljanjima u okviru različitih politika te konkretnih mjera i praksa koje su povezane s integracijom i migracijom. Knjiga naime pokazuje kako stranke desnog centra i konzervativne stranke rješenje problema integracije migranata vide u asimilaciji, dok stranke desnog centra te velik broj nevladinih organizacija integraciju vide kao bilateralni odnosno multilateralni proces u koji je, radi razumijevanja i suradnje, nužno uključiti društvo u cjelini. Autori se također pitaju treba li koncept integracije u budućnosti tumačiti kao nedjeljiv dio multikulturalnog društva ili mu ipak treba dati određene autonomije. Integraciji migranta pomažu razumijevanje i tolerancija. Naposljetku, migranti nisu brojke, sjenke ni strah i trepet, već ljudi.

Marija Tašler
Ministarstvo vanjskih
i europskih poslova Republike Hrvatske